

ВІДЗИВ

офіційного опонента **МУКАН НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ**

на дисертацію **ПОДОЛЯК ЗОРЯНИ РОМАНІВНИ**
«РЕФОРМУВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ
(ДРУГА ПОЛОВИНА XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.01 *Загальна педагогіка та історія педагогіки*

На початку XXI століття розвиток міжнародного освітнього простору характеризується такими світовими тенденціями як глобалізація та регіоналізація, налагодження тісних політичних та економічних зв'язків, розвиток транскордонного співробітництва, поширення явища мобільності фахівця, підвищення рівня конкурентоздатності як національних освітніх систем, так і окремих навчальних закладів тощо. Зрозуміло, що така ситуація в освітній галузі спровокована стрімкими соціально-економічними й політичними перетвореннями, а також кризами, які переживають різні країни на початку XXI століття. Відтак, очевидним стає факт спрямування зусиль політиків в галузі освіти, управлінців, науковців та освітян-практиків на розробку, запровадження та застосування міжнародних стандартів, відповідно до яких можна було б здійснювати професійну підготовку фахівців різних галузей економіки.

Процес реформування системи освіти вимагає врахування сучасного її стану і прогнозування перспектив її розвитку в майбутньому. Саме тому важливе значення у справі реформування мають напрацювання науковців, які досліджують історію розвитку, нормативно-правову базу, алгоритм реалізації реформ в освіті розвинутих країн.

Сьогодні в українській освітній галузі відбуваються масштабні перетворення. Зокрема, особлива увага приділяється вищій професійній освіті, основне завдання якої полягає у підготовці конкурентоспроможного фахівця, здатного адаптуватися до швидких змін на ринку праці, готового до неперервного професійного розвитку, а також, в разі необхідності, до зміни професії у майбутньому.

Пошук оптимальної моделі державної системи освіти як засобу поширення та реалізації національних освітніх пріоритетів вимагає розроблення такої освітньої системи, яка б поєднувала найкращі здобутки існуючої системи освіти та світових тенденцій розвитку освітньої галузі.

Щодо лісогосподарської освіти в Україні, то її система охоплює, професійно-технічні навчальні заклади, 16 вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації і 15 вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації. Саме на випускників цих навчальних закладів покладається завдання збереження лісових екосистем та лісоресурсного потенціалу, шляхом запровадження принципів невиснажливого лісокористування та екосистемного підходу в процесі реформування і збалансованого розвитку лісового господарства.

Велику частину території сучасної Австрії, як і України, займають лісові масиви, що потребує підготовки кваліфікованого персоналу для їх обслуговування. Досліджувана країна має глибокі традиції розвитку лісогосподарської освіти, а її досвід становить певну науково-практичну цінність, якою можна скористатися й у вітчизняній системі професійної освіти.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує і той факт, що вона відповідає тематичному плану Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Зміст навчання і виховання в умовах реформування освіти України». Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 17 від 27 листопада 2014 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 23.12. 2014 р.).

Дисертанткою на належному науковому рівні обґрунтовано вибір теми, сформульовано мету й завдання дослідження, а також зроблено логічні висновки відповідно до визначених завдань.

Достовірність наукових результатів забезпечує методологічна та джерельна база дослідження, яка складає 260 найменувань, з них 165 – іноземною мовою. Це свідчить про належну науково-пошукову роботу, що дала змогу забезпечити аргументованість, об'єктивність, логічність викладу матеріалу, а також відповідний підбір методів дослідження, що визначені з урахуванням специфіки педагогічної розвідки.

Безперечно, дисертація характеризується *науковою новизною*, яка полягає, передусім в тому, що *вперше здійснено системний аналіз* теорії і

практики професійної підготовки майбутніх фахівців сфери лісівництва у системі середньої професійної та вищої освіти Австрії протягом другої половини XX – початку XXI століття; з'ясовано витoki лісогосподарської освіти в Австрії, особливості становлення, функціонування і розвитку перших галузевих навчальних закладів («шкіл для майстрів лісової справи», нижчих і середніх лісогосподарських шкіл, лісогосподарського інституту м. Пуркерсдорф, Марієнбрунської лісівничої академії, лісогосподарського факультету Віденської Вищої аграрної школи тощо); визначено особливості функціонування і реформування австрійської системи лісогосподарської освіти в досліджуваний період (утвердження ступеневої структури системи професійної лісогосподарської освіти та посилення взаємозв'язку між її складовими; впорядкування мережі галузевих освітніх закладів та корегування цілей, завдань, змісту, обсягів їх навчально-виховної роботи; диверсифікація програм професійної підготовки фахівців лісогосподарського профілю різних ланок; оновлення змісту лісогосподарської освіти на усіх рівнях відповідно до науково-технічного, суспільного, економічного, культурного розвитку і потреб професійної практики, збалансування загальноосвітньої і фахової підготовки, міжпредметна організація освітнього процесу; інтеграція теоретичного навчання з практичною роботою на лісогосподарських підприємствах, впровадження нових форм організації освітнього процесу – кредитно-модульної системи, технологій проблемно-орієнтованого навчання, проектної роботи тощо).

Обґрунтовано доцільність використання досвіду австрійських лісогосподарських шкіл у процесі професійної підготовки фахівців лісогосподарського профілю в Україні (орієнтація на міжнародні стандарти професійної лісогосподарської освіти, спрямованість навчально-виховної роботи на реальні і перспективні потреби галузі, впровадження нових форм здобуття лісогосподарської освіти (дистанційної, дуальної, індивідуальної тощо), урізноманітнення програм професійної підготовки кадрового забезпечення лісового комплексу, неперервне оновлення змісту навчально-виховної роботи, збалансування усіх складових професійної лісогосподарської освіти, диверсифікація форм освітньої діяльності, впровадження сучасних освітніх технологій та ін.).

Подальшого розвитку набули ідеї розбудови системи лісогосподарської освіти на західноукраїнських землях за часів Австро-Угорщини, оптимізації теоретичної і практичної підготовки майбутніх лісівників в Україні у

сучасних умовах, модернізації вітчизняної системи лісогосподарської освіти на основі зарубіжного досвіду.

Введено до наукового обігу нові дані і матеріали, джерела і документи (законодавчо-нормативних актів Австрії щодо лісокористування і лісогосподарювання й професійної підготовки фахівців лісогосподарського профілю, організаційних статутів, навчальних планів, програм закладів австрійських лісогосподарських шкіл тощо).

Не викликає сумніву *практичне значення* одержаних результатів дослідження, які полягають у тому, що її матеріали і положення значно розширюють уявлення про особливості функціонування і реформування системи професійної лісогосподарської освіти в Австрії, та дають змогу вдосконалювати структуру, зміст і організацію процесу професійної лісогосподарської освіти в Україні шляхом використання австрійського досвіду.

За результатами дослідження розроблено навчальну програму «Європейське лісівництво», яка може бути використана у навчально-виховній роботі українських вищих навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку фахівців лісового господарства, для їх ознайомлення із станом і складом лісового фонду Європи, європейською лісовою політикою і правом, економікою та організацією лісопромислової галузі у європейських країнах.

Результати дослідження можуть бути використані у навчальній роботі українських навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку фахівців у сфері лісівництва і природокористування, для удосконалення змістових й організаційно-методичних основ освітнього процесу, оновлення навчальних планів і програм.

Матеріали дисертації можуть використовуватися для подальшого вивчення розвитку теорії і практики професійної підготовки фахівців лісового господарства в Україні та зарубіжних країнах, у наукових розробках із проблем теорії та історії педагогіки, порівняльної педагогіки тощо.

Вважаємо, що структура дисертації, що охоплює вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки, розкриває її зміст, відзначається послідовністю, цікавим змістовим матеріалом, аргументованістю зроблених висновків. Розділи пов'язані внутрішньою закономірністю і послідовністю викладу думок.

Логіка першого розділу дисертації З.Р. Подоляк «Історико-теоретичні аспекти формування лісогосподарської освіти в Австрії» зумовила

необхідність висвітлення стану наукової розробки проблеми, характеристики складу і структури кадрового забезпечення лісового комплексу Австрії, аналізу витоків австрійської системи лісогосподарської освіти.

Привертає увагу виконаний у другому розділі дисертації аналіз змістово-цільових та організаційно-методичних основ освітньої діяльності середніх професійних лісогосподарських шкіл; специфіки такої підготовки в умовах системи вищої та післядипломної професійної освіти.

Важливим аспектом роботи є порівняльний аналіз досвіду Австрії та України у третьому розділі та висвітлення перспективи модернізації української системи лісогосподарської освіти з урахуванням досвіду досліджуваної країни.

Основні положення дисертації З.Р. Подоляк відображено у 8 наукових працях, серед яких: 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 – в іноземних виданнях, 2 – тези міжнародних науково-практичних конференцій.

Результати роботи отримали апробацію під час виступів авторки на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відображає основний її зміст.

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження, вважаємо за потрібне висловити певні *побажання* та *зауваження* дискусійного характеру:

1. Хотіли б звернути увагу дисертантки на формулювання мети дисертаційного дослідження. Ґрунтовний аналіз роботи, свідчить про те, що тема розкрита, а завдання виконані в повному обсязі. Проте, формулювання мети, на наш погляд, мало б звучати так: аналіз *розвитку* теорії і практики професійної підготовки фахівців лісогосподарського профілю в Австрії другої половини ХХ – початку ХХІ століття.
2. У першому розділі, п.1.1, авторка представила результати дослідження стану висвітлення різноманітних аспектів лісогосподарської освіти у наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. Подання такого матеріалу у таблиці із виокремленням проблем, характерних для української та австрійської систем освіти, увиразнило б викладений матеріал.
3. На наш погляд, дисертація тільки б виграла, якби науковець на основі виконаного ґрунтового аналізу розвитку лісогосподарської освіти в Австрії виокремила чіткі межі його періодів та дала їм назви.
4. З матеріалу третього розділу стає зрозумілим, що система лісогосподарської освіти в Україні характеризується ступеневістю, багатопрофільністю та багатотиповістю навчальних закладів. На наше переконання, цінності роботі додало б виокремлення авторкою не тільки

позитивних, але й негативних моментів, характерних як для системи професійно-технічної, так і вищої та післядипломної лісогосподарської освіти України. Це, своєю чергою, стало б підґрунтям для подальшої розробки рекомендацій щодо їх усунення.

5. Щодо публікацій авторки, то, на наш погляд, результати ґрунтовних досліджень, якими характеризується й рецензована розвідка, потребують висвітлення у формі монографії, задля забезпечення можливості ширшого ознайомлення з ними наукової спільноти України.

6. Слід зазначити, що у тексті дисертаційної роботи зустрічаються комп'ютерні огріхи та інші недоліки технічного характеру.

Висловлені зауваження, побажання і дискусійні питання не заперечують позитивної оцінки наукового рівня дисертаційної роботи, яка вносить суттєвий вклад у вирішення однієї з актуальних проблем загальної педагогіки та історії педагогіки – дослідження й екстраполяція кращих зразків та здобутків історії педагогіки й зарубіжної педагогіки в практику вітчизняної системи освіти.

Вважаємо, що теоретично і практично зорієнтована праця Подоляк Зоряни Романівни відкриває нові шляхи для реформування вищої освіти України, а також формує підґрунтя для подальшого студіювання багатьох актуалізованих у рецензованій дисертації проблем.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

1. Отже, рецензоване дисертаційне дослідження на тему «Реформування лісогосподарської освіти в Австрії (друга половина XX – початок XXI століття)» є самостійним завершеним, цілісним дослідженням актуальної проблеми у галузі загальної педагогіки та історії педагогіки.

2. Визначена мета й сформульовані завдання дослідження розв'язані глибоко та доказово. Основні результати дослідження знайшли відображення у 8 працях.

3. Виклад дисертаційного матеріалу вирізняється логічністю, послідовністю, науковою обґрунтованістю положень. Автореферат підготовлено відповідно до чинних вимог, його зміст відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи.

4. Дисертаційна робота, її актуальність, зміст, обсяг та наукова новизна, теоретична та практична значущість, обґрунтованість наукових

положень, вірогідність висновків, використані методи дослідження, якість оформлення та повнота викладу відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.08.2015 р. № 656.

5. Її авторка Подоляк Зоряна Романівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 *Загальна педагогіка та історія педагогіки*.

Офіційний опонент:

професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов
Інституту гуманітарних та соціальних наук
Національного університету
«Львівська політехніка»

Н. В. Мукан

Підпис Мукан Н.В. засвідчую.

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Р. Б. Брилинський